

В овощната градина през декември

Автор(и): ас. Кирил Кръстев, Институт по декоративни и лечебни растения – София

Дата: 08.12.2025 *Брой:* 12/2025

През месеца прогнозираните стойности на минималните температури ще са до -10°C , в условия без снежна покривка, при по-продължително задържане. Очакваните валежи през декември, близки до нормата за месеца, ще увеличат влагозапасите в 100 cm почвен слой до нива близки до пределната полска влагоемност – ППВ.

В началото на декември се прогнозира наднормени температури. Понижение на температурите се очаква в края на първото десетдневие на декември.

През второто и началото на третото десетдневие прогнозираните средноденонощни температури ще надвишават климатичните норми.

В източните райони се прогнозират максимални стойности до над 14-15°C и вероятност за провокиране на нежелателно, преждевременно, набъбване на пъпките при някои рано цъфтящи овощни видове, което би довело до намаляване на тяхната студоустойчивост.

Агротехнически мероприятия

В овощните насаждения

Работата по засаждане на нови дръвчета и попълване на местата на пропадналите в младите насаждения може да продължи до първото по-трайно замръзване на почвата.

Продължава работата по ограждането на насажденията с мрежа.

Изграждат се телени конструкции на новосъздадените насаждения, като се използват бетонни колове с дължина 2,5 м и сечение 8/8 см. Те се забиват на дълбочина 50 см. Крайните колове се укрепват с подпори, а разстоянието между коловете в реда е 15-20 м. Продължава работата по резитбата на овощните насаждения.

Кои болести при съхранението на плодовете може да влошат качеството им

Колкото по-бързо се охладят плодовете след беритбата, толкова по-дълго ще се съхранят. Ябълките се съхраняват при 0 °С, а крушите при -1 °С ± 1,5 °С. Големи колебания на температурите се отразяват неблагоприятно на качеството.

В плодохранилищата се следи да се спазва режимът на съхраняване.

Стратифицират се семената.

В ягодовите насаждения

При опасност от изтегляне на новозасадените и младите растения почвата около тях се притъпква.

Засаждат се ягодовите растения в отопляеми оранжерии.

Проверява се състоянието на съхранения в хладилни камери ягодов разсад за пролетно-лятно засаждане.

В малиновите насаждения

При изтегляне растенията се притъпкват своевременно. За да не замръзне застоялата вода, се извършва дрениране. Поставят се нови телени конструкции, ремонтират се старите.

Растителнозащитни мероприятия

В овощните насаждения

С оглед необходимостта от зимно пръскане се обследват всички насаждения за установяване плътността на икономически важните болести и неприятели по тях. За да се определи плътността на акарите, преглеждат се 40 клонки с дължина 8 – 10 см, събрани от 10 дървета и 5 изрезки от стара кора с размери $\frac{1}{2}$ см² за всеки 10 декара насаждение. Събраните клонки се преглеждат под бинокуляр. По същият начин се установява зимуващият запас от други неприятели (зимни яйца на листни въшки, ларви на сливова и калифорнийска щитоносна въшка и др.).

Яйцата на ябълково-живовлековата листна въшка (*Dysaphis plantaginea* Pas.) са удължено-овални, черни и лъскави. Яйцата на зелената ябълкова листна въшка (*Aphis pomi* De Geer.) са продълговато-овални, при снасянето жълто-зелени, след няколко дни – черни и лъскави. На дължина достигат около 0,5 mm. Яйцата на крушовата листна въшка – *Dysaphis (Pomaphis) pyri* B.d.F. са удължено-овални, черни и лъскави. Яйцата на черната черешова листна въшка (*Myzus cerasi* Fabr.) са удължено-овални, черни, блестящи. Яйцата на голямата прасковена листна въшка (*Pterochloroides persicae* Chol.) са удължено-овални, блестящи, при снасянето червено-кафяви, по-късно черни. Яйцата на зелената прасковена листна въшка – *Myzus (Myzodes) persicae* Sulz. са удължено-овални, блестящи и черни. Яйцата на прашестата прасковена листна въшка (*Hyalopterus amygdali* Blanchard.) са черни, блестящи, удължено-овални. Зимуващите ларви (от втора възраст) на обикновената сливова щитоносна въшка – *Parthenolecanium (Eulecanium) corni* Bouche. се втвърдяват и потъмняват до наситено кафяв цвят. Имат дължина 1,2-1,6 mm. Отгоре тялото им е грубо набраздено с ясно изразен кил. Новородените ларви на калифорнийската щитоносна въшка – *Diaspidiotus (Quadraspidotus, Aspidiotus) perniciosus* Comst. са жълти, продълговато-овални, подвижни. Имат антени и прости очи. На дължина достигат 0,25 mm. Щитчетата, които образуват са с размер около 0,5 mm. Отначало са бели, а по-късно потъмняват (сиво-кафяви).

Болестта сребърен лист (Chondrostereum purpureum) може да бъде причинена от гъба и тогава тя има инфекциозен характер и се разпространява от дърво на дърво. Болестта има най-голямо въздействие при овощни дървета като ябълка, круша и череша, но може да засегне и декоративни дървета като върба, топола, клен, дъб и бряст. Инфекциозният сребърен лист е характерен за старите, занемарени дървета, за градините в съседство с горски площи, особено, ако са в засенчени влажни места. През рани гъбата навлиза в тъканите на дървото и причинява гниене на дървесината. Отделят се токсини, които се пренасят със соковете до листата. Под тяхно въздействие покривната им тъкан (епидермисът) се отделя от намиращата са под нея (мезофил) и помежду им прониква въздух. Именно той придава оловния или сребърен нюанс. По загиналите части на кората се образуват многобройни кожовидни гъбички с пурпурен цвят отдолу. Най-често болестта се проявява по отделни листа или клони и постепенно обхваща цялата корона.

Продължава изкореняването на междинните гостоприемници на болестите и неприятелите, както и на дърветата, силно нападнати от корояди или заразени от вируси (шарка по сливата, гумена дървесина по ябълката) и гъбни болести (сребърен лист).

Като индикатори на *Plum pox virus* (шарка по сливата) при идентификация на вируса се използват видовете *Chenopodium foetidum*, *Nicotiana cleverandii*, *N. bentamiana* и *Nicandra physaloides*. Вирусът на шарката по сливата се пренася основно чрез подложки, калеми и пъпки за присаждане, както и с издънки взети от болни растения. В природна среда той се разпространява по неперзистентен начин чрез повече

от 20 вида листни въшки - *Brachycaudus cardui*, *B. helichrisi*, *Myzus persicae*, *M. varians*, *Phorodon humuli* и други.

Plum rox virus (шарка по сливата) по праскова

При повечето толерантни сортове признаците се проявяват интензивно върху листата, но въобще не се наблюдават по плодовете или пък са дребни и плитко разположени, без да засягат плодовото месо. По сливата върху листата се появяват светли дъгички, вълнообразни линии или други форми. Най-типични са пръстеновидните хлоротични напетнявания. Върху листата на кайсията симптомите на шарка се проявяват като светлозелени пръстени и дифузни линейни прошарвания или като некротични напетнявания. По листата на прасковата се образуват хлоротични пръстенчета, дифузни светли петна и просветляване на нерватурата. Листната петура в горната си половина се присвива и добива характерна заострена форма.

При сортовете с по-високо ниво на устойчивост симптоми по плодовете и листата липсват, но се наблюдава леки отпечатьци върху костилката.

Симптомите на гумена дървесина по ябълката се проявяват като при младите дървета в разсадниците и в първите години след засаждането се формират скелетни разклонения с хоризонтално разположение. При възрастните дървета разклоненията се извиват в основата си и увисват надолу, добивайки

метловидна, самодивска структура, без да се пречупват. Дървесината в повредените клони е безструктурна. Повреди по листата и плодовете не се наблюдават.

Продължава зимното пръскане на черешовите, прасковените, кайсиевите и бадемовите насаждения с 2 % бордозелов разтвор за борба със сачмянката

Поради ниският температурен праг на болестта сачмянка, тя може да се развива и при меки зими. Разсейването на бактериите и на гъбните спори обикновено се извършва чрез дъждовните капки, в по-редки случаи – чрез вятъра или чрез насекоми.

Бактериите *Bacillus pumilus* и *Xanthomonas campestris* pv. *pruni* се запазват до пролетта върху нападнатите растителни части – в междуклетъчните пространства на кортекса, флоема и ксилема по върховете на миналогодишни леторасли, в пъпките или в раковинните повреди. Гъбата *Stigmina carophila* презимува най-малко два сезона в заразените клонки и пъпки, където напролет при появата на листата и летораслите се образуват конидии, причиняващи първичните заразявания.

Закупуват се препарати, резервни части, машини за пръскане и прашене, мрежа, велпапе, дървен материал и други материали, необходими за растителнозащитните мероприятия.